

Politikai
röpiratok

108.

X **MESSIÁS**

108

891

AVAGY

ÉRTEKEZÉS A ZSIDÓ EMÁNCIPÁTIÓRÓL.

ZSIDÓNAK S KERESZTÉNYNEK

EGYARÁNT KEDVEZŐ

TANULMÁNYA.

IRTA:

ÁBIR AMIÉLI

igazhitű izraelita.

9.

[Nátonék]

Ára 50. kr. ots. p.

BUDÁN, 1861,

A' MAGYAR KIR. EGYETEMI NYOMDÁBÓL.

1831

AVAGY

ÉRTEKEZÉS A ZSIDÓ EMANCIPÁCIÓRÓL.

ZSIDÓK S KERESZTÉNYEK

EGYARANT KEDVEZŐ

TANULMÁNYA.

IRTA:
A H. K. A. M. I. E. L. I.
Közzétette: ...

Árs 50. kr. 50. p.

BUDA, 1861.

A MAGYAR KIR. EGVEZTESH. NYOMDARÓL.

Előszó.

Sok mondatott még több iratott az zsidó emáncipáció ellen s mellette; de mivel az emáncipáció ellenei még igaz okai is a láthatólagos gyűlölet bélyegét viselvén, könnyű volt a szabadelvűségnek azokat semmisíteni, de velük a jó érveket is megdönteni, vagy legalább a gyűlölet gyanujába hozni*). Az én tollamat nem a gyűlölet, hanem az izraelita testvéreimhez való szeretet, valóságos hit iránti buzgó igazság vezeti. Ezen kötelességek kényszerítenek a jelenkori zsidóság hittelenség veszedelmes voltát felfedezni. Ezen mód az egyenes út veszélyes lelki betegsége gyógyulására az alkalmas gyógyszer felismerni!

Minthogy magamat az olvasó előtt mint orthodox izraelitát bemutatám hitvallásommal is megismertetni szükségesnek tartom. Mint ember az isteni hit legbuzgóbbja, és mint izraelita a legszabadelvűebb vagyok; de hitvallási buzgóságomnak nem szabad, hogy emberiségemet túlszárnyalja, s szabadelvűségemnek nem engedem, hogy izraelita nemzetiségemet elnyelje. Mindegyiknek határozott fokja vagyon; azaz: mig vallásassá-

*) Lásd Hartmann: Grundsätze des orthodoxen Judenthums.

gom az emberiséget boldogítja, s míg szabadel-
vűségem nemzetemet vallásossá teszi; a hol ezen
tulajdonságok erények lenni megszűnnek, ott ér-
vük hatálya is enyészik! Ezen hitvallásomhoz
még csak azon irányzatú jegyzés tartozik, hogy
nemzetemet vallásossága által ugyan szabaddá
tenni, hitem legszentebb parancsának ismerem,
mert abban kezdődött s abban végződik isteni
hitvallásom hivatási tökéletessége!

A szerző.

Minibogy magamat az olvasó előtt mint or-
thodox izraelitát bemutatam hitvallásommal is meg-
ismertetni szükegségnek tartom. Mint ember az
istenit hit legbuzgóbbja, és mint izraelita a leg-
szabadelműbb vagyok; de hitvallási buzgóságom-
nak nem szabad, hogy emberiségemet túlszár-
nyalja, s szabadelműségemnek nem engedem, hogy
izraelita nemzetiségemet elnyelje. Mindégynéki-
határozott lelki vagyok; azaz: míg vallásossá-

*) Laub Hartmann: Grundzüge des orthodoxen Judentums.

Bevezetés.

Van-e az államnak joga polgárai hitvallásába avatkozni, vagy akárminémü rendezésü befolyást gyakorolnia?

Van-e az államnak joga polgáraitól egy határozott elveken rendszerzett hitvallást követelni, s ily követeléstől függővé tenni a polgári jogat, úgy hogy teljesítése esetében annak élvezését megadni s hiányában tőle megtagadni?

Az első kérdésre nemmel felelünk; nincs s nem is lehet az államnak joga polgárai akár mely felekezeti valláselveibe avatkozni s rendeléssel abba befolyást gyakorolni, következő érv alapján. Hit alatt mi azon vallási rendszert értjük, melyet egy felekezet közvetlen az Istentől nyilatkozott törvényeknek hisz. Istentől adott törvényeket észszerűleg is oly tökéletesnek kell ismernünk, hogy ahoz valamit hozzáadni, vagy elvonni lehetetlennek tartanunk kell*), külömben nem Istentől való rendszer, ha emberi javítás azon alkal-

*) Ugy rendelé azt az Isten is: „Az ígéhez melyet parancsolok nektek semmit hozzá ne adjatok, s semmit ne vegyetek el abból. (Deut 4. 2) A tudós dr. Ballagi Mór képviselő úr e verset igen elmeélü jegyzéssel értelmezi, miért is itt azt közölnünk helyén tartjuk. Ugy mond: „Kettős törvény határozat foglalatik e versben. Először, hogy az istoni akarat Jiszrael minden köteleségének alapja, minek nyomán a törvény csak anyiban bír kötelező erővel, a menyiben ez Isten parancsa, Istennek Moseh által nyilvánított akaratja: Másodsor, hogy Isten ígését úgy vegyük a mint élénk adatott, s tartalmát önókoskodások önhatalmazatok által se ne tágítsuk se ne korlátozzuk.

mazható. Ennél fogva nem szabad az államnak egy felekezet hitvallási elveibe avatkoznia, mert ez esetben az isteni eredetiségét kétségbe vonná.

Az első kérdés következetes megfejtésével nyert elv szerint, hogy egy felekezet hitvallását isteni eredetűnek kell tekintenie, a másik kérdést igénnel kell megfelelnünk.

Nem csak jogában áll az államnak, hanem mulhatlan kötelessége polgárai oly hitvallása meggyőződésében lennie, mely Isten nyilatkozatán alapszik. Ezen kellék hiányában, nem csak polgári jogot tőle megtagadni, hanem azon esetben is, ha már a polgári jog élvezetében van őt attól megfosztani, az állam kötelessége *).

Az állam főhivatása a társalom boldogság s biztonsága fölött örködni; tehát kötelessége polgárai cselekvésére ügyelni, hogy abból vész vagy ártalom ne származzon. Ezen elismert érv dacára, elismerjük még is, hogy nincs joga az államnak, egy hitvallás elveibe avatkozni, mert a hitet isteni eredeténél fogva az emberi észszerű nézetein s bölcsesetein felől tartjuk. Evvel a hitvallás áldásos voltát s üdvös befolyását a társalomba axiomaként elismerjük, mivel ez államon felül áll. Ebből az a következményt vonhatjuk, hogy oly egyed, ki a vallásosság tulajdonát nem bírja, miáltal a társalom boldogságára nem működhet, hanem ennek biztonságára kezességet sem nyújthat, a társalom tagja sem lehet; mert ez nem oszthatja jogait oly egyeddel, ki rea veszélyt háríthat s ártalmára működik. Ezen állítás gyakorlati meggyőződésben is gyökerezik. Törvény igazság és erkölcsiség a mint egyedül a hit szent ige által biztos alakot nyernek,

*) Ha ez politikai bűnök kövekeztében számtalanszor történik több jog s igazsággal történhető a hittelesség miatt, mely egyszersmind minden utálatos bűnre ösztönöz.

úgy a társalomra való üdvös voltuk s állandóságuk is csak a hit szentségében lelik biztonságukat ; következetleg a hittelen soha s semmi viszonyok között nem nyujthat biztosítékot ezen erények teljesítésére. De a bálványozó és az Istentől való elpártolt között e tekintetben nagy a különbség. A bálványozóval csak anyiban oszthatjuk társalmi jogunkat, a menyiben a hit ezt a társalom boldogságára szükségessé teszi, s nem azon arányban, mint a bálványozó azt, kénye s hatalma szaporítására igényelhetné.

E szerint határozta a szent írás, hogy a Nochrí —*) bálványozó mind azon törvényekben reszesüljön, melyek a személy és vagyonbiztonságra szolgálnak; de törvényesen vala elzárva, mind azon jótékony intézmények s törvényektől, mely előnyt vagy jogélvezetet nyujtának, mik egyedül az igaz hitű számára szánvák.

Ilyenek p. a kamatvevési tilalom, a szükölködők

*) Nochrí szó valódi értelmében számos magyarázó tévedt; hogy ezen szót csupán „idegenföldivel magyarázták mit más helyen bővebben fejtegetendők; itt csak azon egy a király választásnál szóló törvényt idézzük tévedésük felderítésére, mivel a „Magyar Izraelita“ szerkesztője ebből azon alaptalan következményt von, hogy a zsidó törvény értelmében csak az idegen nem szerezhette meg a jogegyenlőséget, de a bálványozónak megengedettett ezen jog, mi valóságos rágalmazás Moses törvényre nézve. A király választástól a nochrí elzárván vala mit, a nevezett szerkesztő idegenre vonja. Hogy ezen magyarázat hamis, nyelvészeti tudomány nélkül, az által is kiderül, hogy ha egy nemzet idegen országból királyt választ úgy már a választás előtt nem idegennek, hanem minden joggal felruházott polgárnak ismertetik el. Ha a Nochrí szó alatt idegen értetnék, úgy ezen törvényt könnyű módon lehetett kijátszani, hogy jó eleve a választásnak a Nochrít-idegent polgári joggal felruházzák, s úgy királynak törvényesen választható volna. De magyarázatunk szerint, hogy Nochrí-bálványozó, úgy e törvényt semmi fogás által kijátszani nem lehetett.

s özvegyek oltalmazásánál szóló számos törvény. De azon arányban, a mint a bálványozó az ünél, hitigaz úgy a hittelen ártalmas a bálványozónál. A bálványozó csak bizonyos fokig lehet ártalmas a társalomra t. i. a mennyire erkölcsvesztő tanai hatályosak, mi ugyan tágos tért nyit számtalan embertelenség elkövetésére, de veszedelmessége mégis megszűnik ott, hol a bálványozás, bár gyarló törvényekben, az önkénynek némi határt szab. De a hittelenség szende, de halálos mérge kifogyathatlan működésére, és határtalan terére nézve, mert veszedelmes elvtelensége nem ismer tetteket, melyeket elkövetni szabadnak nem tartaná, ha érdekei óhajtják s hatalmától kitelik! Tehát a hittelennel még az igazság kiszolgáltatását is csak anyiban oszthatjuk a menyiben ez szükséges, hogy az állam szemesen örködhessen fölöle s a társalmat szende mérgétől megóvándó; jog, előnyeket se hogy sem szabad vele osztolni, a nélkül, hogy halálos gyilokkal fel ne fegyverezzük a társalom ellen.

Ezen előzmények után tények valóságá mellett bebizonyítjuk, hogy a jelenkori zsidó nép, szellemileg a jelentékenyebb része, mennyiségre nézve nagyobb száma, a legelfajultabb hittelenség örvényébe annyira süllyed, hogy őt az egyenjogossággal felruházni annyi mint a társalmat a bizonyos veszélynek kiténni, a társalom fölé az erkölcstelenséget s elfajuzást törvényesen elrendelni, s az államot a legutálatosb bűnök hatalmánuak martalekává tenni.

A jelenkori zsidó hittelensége.

A jelenkori izraelita, nagyobb részénél tudalom nélkül, de a miveltebbnél hittagadásból, egészen elenyészett a vallásosság. A zsidóság nagy része megeszi

jóizüen a sódort megissza a keresztényel a bort; szombaton, a Talmud eleve szerint halálos büntetés alatt, tűzkészítés tilalmát, tétováz nélkül megszegi, a kereskedők sgyárosok folytatják minden ünnepen üzérkedésüket. Úgy történik húsvéton a súlyos kovászos kenyér tilalmával, mint minden tetemesb parancsokkal is. Ha megtartatnak is, úgy csak formaképen történik, s az akaratelleniesség a szertartás közömbösséges elvégzésében kiviláglik. Erre a hittelenségre még nagyon is hegykés, különösen a sódar megevésére, mely lovagias tett által magát filozofusnak tartja, ki a jogegyenlőséget megérdemli. Ily korlátozott elmü nem képes arról meggyőződni, hogy a mint a zsidó hitvallása a sódar nemevésében sehogy sem áll, úgy az azt megevője nem a polgári jogot, hanem valóban megvétést érdemel; mert a ki nemzetének általános elismert törvényét nyíltan megveti, jelemtelenséget tanusit s bizalmatlanságot gerjeszt maga ellen, még más felekezetenél is. A hittelenség mellet még a legdurvább babonáskodás tartozik a jelenkori elvtelen zsidóság jellegéhez. Ugyan azon, koholt csodatettek s szemfényvesztés által hirnevességre kapott Rabihoz, kinek hittanait nyíltan megtagadják s megvetik, s ezen megvétést vétkesnek tartani önhit bölcselkedésükben dörességnek nevezik, mégis akár lelki, akár testi baj, vagy valami kereskedelmi s lopás szerencsétlenség esetével, csoportosan zarándokolnak, s tőle segítséget esedezvén. Jellemezhető e jobban a zsidó nép veszedelmes elfajulása, mint az által, hogy a legtúlzó hittelenségből a legbutább babonáságba bukik. Csak ily vállásmeghasonlott nép alkalmas minden veszélyes vállatra ugyan, de nem a jogegyenlőségre!

Bizonyítjuk a jelenkori zsidó vallostalanságát a zsidó theologia szomorú hanyatlásából is.

A Talmud szomorú hanyatlása.

Egy nemzet vallási fokozatának legbiztosb mérvé a theologia művelése s alapos ismerete. Köztudomás, hogy a Talmud tanait az egyetemes zsidóság mint isteni hagyományt, legalább eddig, elismeri, és a hit cselekvései minden ágazataiban, mint theologia, irányúl szolgál a rabi eljárásának. Ennek nagy fontossága tekintetéből törvényes szükség, egy rabi hivatalkodásra okmányszerüleg kimutatni a Talmud alapos tudományáról.

Mind a mellet még is a jelenkorú rabik nagyobb része egész Európában oly tudatlan, hogy vallási hivatását sehogy sem képes a hit törvényei szerint elvégezni *). E hanyatlának nem az újkorú rabik egyedüli okozói, hanem többnyire ugyan azon óhitű rabik, kik predikációjukban buzognak, az újabb rabik, valóban soknál gyér, műveltsége ellen. Ezen vakbuzgó rabik a theologiai okmányokat, jó díj fejében a legtudatlanabb zsidónak is készséggel osztják. Ebből minden jozangondolkozó azon igaz következtést vonhat, hogy még a vakbuzgó rabik sem tartják a Talmudat isteni hagyománynak, különben nem árulnák el a vallás vesztére; de evvel azon meggyőződést szerünk magunknak

*) A rabik tudatlansága a héber nyelvben még nagyobb fokát érvén; a régi rabik ritkán tanulták szabályszerűen a héber nyelvet, de még is értették azt a Talmud gyakori tanulmányozásában, melyben a héber nyelv vegyítve van. De korunkbeli rabik, általánosan elmulasztották ezen őseink szent nyelvét sajátjukká tenni, s mint írásban mint beszédben, csak badaráznak, de szabályszerű kifejezésre nem képesek, Sok rabi van, ki Ballagi Mór képviselő úr héber nyelvészet s szent írás ismeretét méltányolni sem képes, sőt a Talmudban sem bírnak annyi tudománnyal, mint Ballagi Mór úr tudott, mikor Móses öt könyvét magyarrá fordítván, s még is az akkori zsidóság pest községével együtt, ezen népünk legjeleseb tudósát magától elidegenitvén.

hogy a hittelenség a zsidóságnál azon szomorú fokát érvén, mely vesszedelmességét a többi népre is gyakorolja, mihelyt a törvényhozásra s igazság kiszolgáltatásra befolyást gyakorolna, vagy az egyéb nyilvános ügyekre. A ministeri hivataltól kezdve a falusi bíróságig egy materialista teltelvü négyszázezer zsidóságtól, kinek lelkeszei vallásuk szent tanuival is csereberét üznek, várhat-e a magyar nemzet egyéb; mást mint az erkölcsiség megvesztegetését s a társalom boldogság végromlását. Micsoda biztosítékot nyújthat egy zsidó hivatalnok lelkiösméretes eljárása iránt, kinek vallása csak játékforma üzlet, kinek más szentsége nincs mint a haszonvágy szörnyeteg ösztöne. Ezen ősei hit elveihez, melyeket tettleg megvet csak azért ragozkodik s gyakoroltatja színleg, mivel igen kényelmes eszköz érdekei elérésére s legkevésbé akadályozhatja szenvedélyek élvezésében; tehát a Talmudat nem tudják mivel nem tanulmányozzák, s nem tanulmányozzák mivel nem hiszik!

A rabik megvesztegetődése.

Ezen eddig leirt zsidó elkorcsulásának főtenyezője csak a rabik elvtelensége, kik megvesztegetődésükben a leggonoszabb tetteket s utálatos vétkeket szemhunyaszkodva elnézik, és csak anyiból figyelembe veszik, a menyiben haszonvágyukat kielégíthessék. A reformisták legszélsőbb ösvényén haladó, mint a tulzó óhitűség sötét elveihez ragazkodó rabik, kevés kivétellel, követik ezen veszedelmes rendszert. Mindnyájon pedig Móses tanaival s az állítólagos Talmud hagyományaival kárhuzatosb üzérkedést üznek, mint uzsorás hiveik pénzükkal; mert ezek bűnös üzérségükkel csak önnön lelküket rontják, de a rabik zsebük megtelésére ugyan azon lelkekkel üzérkednek, kinek üdvösségét előmozdítani állítják; mi hivatásszerű köte-

leségük is volna! De hagyjuk a rabikat maguk fölött itéletet mondani. Az orthodox párt elvezére Mainzban megjelenő „Izraelit“ czimü ujság; a reformisták elvezére az aggastyán Filippsohn Magdeburgban s elvbarátja Löw Lipót Szegeden. Ezen két párt dühösb harcot visel egyik a másik ellen, mint hajdan a farišaus s zaducaer közöt viseltetett. Mindegyik párt a másikat eretnekíti, s állítja egyik a másik pártról, hogy vallási tanai s elvei szerint nem zsidók; ugyanis ha tehetségükben állana bizonyára, mint a dühös hitbiróság Spanyol országban a máglyán végeztetné ki egyik párt a másikat. Kell-e jobb bizonyság, mint ezen két párt, ki az egész Europai zsidóságot hitelvére nézve képviseli, önnön maguk egyik a másik felöl hozott azon kárhozatos itélete: hogy az ellenpártjának nincsen igaz hitvallása!

Én pedig mind a két párt állítását igaznak tartom: hogy egyiknek sincs igaz hite! Mert jaj azon nemzetnek, kinek papja hivataloskodása a leggyakoribb s legfontosb vallási teendői közé tartozik: a lúd nyeldeklő épsége vagy legparányibb sérültsége; a főzőkanál hús és tej vegyszerei; a menstruimi foltok, vizsgálata! Hisz ezek az Isten dicsőítésére az emberiség javára, a tudomány előmozdítására, vagy a vallásosságra semmiképen sem használnak; hanem az önámítók folytatják a tudatlanok vakítására, a vallásosság lényege gyanánt! Bocsásd meg Istenem ha a kérdésre fakadok: kin nevetnek ezen hamis hitegető rabik inkább, rajtam-e, ki e hasztalon dolgon törődöm, vagy rajtad Istenem, hogy ezen a te nevedben a hamisságot elkövetőket tőröd! Valóban, okkal, egyikünken sem nevethetnek; mert én nem velük törődöm, hanem szétszort népem nemzeti isteniségével, ki csak az igazság elismerésével az izraelitához visszatérend; rajtad véghetetlen Istenem sem, mert te kiirtásukat rég már, nem csak elhatározád, hanem meg is kezdéd, mit haszonlesés káprázatosságukban csak ők nem bírnak látni.

A zsinagoga s az áhitat.

Az előzményekből következtetheti az olvasó a zsinagogai rend és az áhitat állapotát. Jellemzi ezt elégendőn azon ismert példa: oly rendetlenség mint egy zsidó templomban! De időnkben a nagyobb községek nagy szorgalommal ügyelnek az imola rend fentartására. E célra zsinagogai biztosok rendeltetnek kik az ima közben a zsinagogát körüljárják s a rendet fentartják. Jeles e tisztjük jutalmául az imától felmentetvék, mit egyébiránt sem végezhetnék, a folytonos rendelkezés miatt. Illy intézkedés szükségessége egy imaházban, minek hasonlót a földkerekségén nem található elegendő tanuságot teszen a zsinagogákban létező áhitatáról. De vessünk egy pillanatnyi figyelmet az isteni szolgálatot végző személyezetre. A felpiperezett gyerkőczek sorozata énekük szünetével az imádságot a községgel nem folytatja, mert ez nem tart szerepéhez. Most a eziczomázott főkántor lép a színhelyre, s folytonos mimleges mozdulatok közt húzódik ide s tova, míg nehezékenyen helyére czammog, mit annyit jelent: az Isten is becsületének tarthatja, ha oly személy által tiszteltetik. Az ima közt folytatja-e színézkedési mozdulatokat, mik inkább nevetséget gerjesztenek mintsem áhitatot ébreszsen. Ha zsinagogába keresztény megjelenik, mi minden szombaton történik, úgy az imola, a hány áhitatói, anyi készséges cicéron tolakodik reá, a netalán kíváncsiságának megfelelni; ha ez nem történik, mi rendesen úgy is van, mert e keresztény nagyon is bírja tisztelni az imára szentelt helyet, hogy sem ő ott beszélgessen, úgy az áhitatra begyült szidók önnön ösztönéből kezdik előzékenyen a mulatgatást, a szereplő személyzet megnevezésével s az egész komédia megmagyarázásában. De a keresztény ily illetlen cicéront megveti, ki áhitatását megszüntetvé, hogy fitagtatás közt a keresztény vélt kíváncsiságát kielégithes-

se; de a pompás szertartást, miben csak tettetést lel, nem ismér másnak, mint egy komédianak, melyhez mindenki díj nélkül beléphet! Kisérjen most az olvasó egy orthodox zsinagógába egy nagy ünnep, mint újesztendő vagy az engesztelő napkor. Itt az ájtatosok fejeér foszlányban, az ünnep jelvényében állnak, de nem imádkozva, hanem felpiperezett kis leánykáikkal enyelgetve, kiket mulatságra kiki a templomba hozza. Ott ily fejeér öltözékű csoport hangosan kaczag egyik piszkos tréfáján; itt egy másik az áruczikkék és a kocsisok felül tanácskoznak. Amott egy csoport fiatalság szilaj nyihargásba kitör, mire egy közelébbük a szunyadásban háborgatott öregebb zsidó, azon közönséges, de azért kevesbé sem hizelgő, szitokra fakadt: schneitzenk tausend kriesz, (akartok fetsegni, hát menjetek ki a templomból! *). A tanító úr, mint mivel ember ily aljas módorban nem mulatja magát, hanem valamely újságot, vagy szatyár regényt olvas, s ha ezt a nagy zaj miatt figyelemmel többé nem folytathatja, úgy odahagyja a zsinagogát imástól, tanítványai nagy öröme, kik példáját azonnal követik. Ezen általános zavarban a kántor dana közt folytatja imáját; mikor eléri azon ima részét, melyben hosszú életért és gazdagságért könyörögnek, azonnal ezen különféle csoport szétoszol s durva kiabálással kezdik az Istent ostromolni az élet minden javaiért! O Istenem! ez a nép Ábr. Is. és Jákob korcs útodai, kik elődeit hajdan választott népednek nevezted, másodsor alkalmazható réa a vezeklő proféta feddő szavai: csak lopás gyilkolás paráználkodás, hamís esketésre jöttök házamba előttem állani... ugyan házom, mely nevetem viseli a haramiak barlangjának tekintitek. Jerem. 7 f. 9. 10. 11. Ezen események rajzolását ne tartsa az olvasó tulzónak, mert nem

*) Több ily eset jelentetett a rabinák, nem panaszképen, hanem mérvül a vallóssóság hanyatlásának.

a gyűlölet vezeti tollunkat, hanem a fájdalmas való, melyről, mint szem- s fültanú meggyőződénk tizenkét év alatt, melyben a zsidó ügyet folytonos figyelemmel kísérők. De leírjuk, kiméletlenül bár sajtó érzelme- mel, mint a proféták a vének mint a fiatalak, a férfiak mint a nőknek, a leggyalázatosb bűneiket leplezet- lenül szemükre lobbantván!

De ezen gyalázatos viselés nem a népet terheli, hanem a rabikat, kik a legnagyobb ünnepekre épen értelmetlen imákat szerkesztettek, s a jelenkori rabikat, kik fitogtatott haladásuk dacára, ezen badarozás ima gyanánt mondják.

Az ima.

A zsidó vallási elveit s szertartásait, hüntükrözve találjuk imájukban. Az imák oly nagy halomban szerkesztettek, hogy a legájtatosb kedély is belefárad, s nem bírja azt egészen értelmesen elmondani. De tudja azt minden tudalmas zsidó, hogy számtalan a templom áhitat számára szerkesztet ima oly szózavarékból áll, melynek semmi értelme nincs, bár a néptömeg ezeket legnagyobb buzgósággal elmondja.

Az újkóri templomok dicséretére legyen mondva, hogy ezen badar szöveget kiselejtezték. De van tiszta héber nyelven szerkesztett számos imázás, mely lélek- emelő: és szívnemesítő. Ezen ima nagyobb része tartalmaz az izraelita Palästinába visszahelyeztetését, s a nemzeti önállóság felélesztését. Az izraelita élet minden viszonyai közt, mint a körülmetéléskor, a menyegzet alatt a megesketetéskor, halálozás esetével, szóval az születéstől fogva minden súlyos mozzanatai- nál a földkerékségén lakó izraeliták egyaránt imadják ezen imákat. Ezen ima az izraelitát erkölcsiségre buz- ditja, jövője reményét táplálja, s a nemzeti önállóság isteni érzületét kebelében éleszti, mi által az emberi

méltóságra képesíti; és mikép viseli az izraelita magát ezen ima irányában? istentagadólag!

Mert ők ugyan mondják ezen imákat minden nap, de csak gépileg az ajakkal, míg bensőleg tagadják valóságát; mert a zsidó nagyobb száma nem hiszi tartalmát, hogy valahá az izraelita Palästinába mint önálló nemzet visszahelyeztessék. Mint elfajult ősatyánk, kik az egyetlen Istent eltagadván s idegen nemzetek utálatos bálványait imádnak, úgy a jelenkori zsidó idegen nemzetiségi isteniségei után sovárkodva, s bár ezektől megvetve is, az idegen nemzetiség egyenjogúság morzsalékjaért koldúl, míg ő maga nemzetiség dússágán nemzeti dicsőséget megújíthatná; de ő szerencsétlen az elvetemültség fenekéig sülyedvén, mintsem magasztos saját nemzetiség eszméjén lelkesülni képes legyen! De ha ezen elvetemültségen eltekintvén, minő elfajulást tanusít egy nép, ki legszentebb, az élet szomorú s öröm viszonyai alkalmával elmondandó imáit megtagadja, a jövőjéről határozó tartalmát megveti, s az ima azon valóságát, mely hitének főlényegét képezi, meghazudtolja s úgy az Istennek sem hisz!

Van-e a földön bölcs, ki a bölcsészet elvei alapján ily népnél biztonságot lelne a társalmi javak felül; van-e egy államferfi ki elég bátorságot érezné ily nép lelkiösméretére, az állam jogait bizni; létezik egy oly szabadelvű, ki ezen népet elvei szerint a társos jogokkal felruházni kötelességének tartana? Én világosan kijelentem, hogy csak olyan ember oszthatná meg ily hittelenekkel az állami jogokat, ki maga sem hisz semmit! Nem lehet egy állam javát és legfontosb érdekeit egy nép lelkiösméretére bizni, kinek se vallása se szent tárgya nincs, ki saját imáját elárúlja s az Istent először meghazudtolja, s utóbb azon imával melyet nem hisz az Isten még meg is csalja! Ezen rajz a jelenkori zsidó népem, szívem repesztő, valódi bélyege, melyről

még azok, kik kevésbe érinkezésbe jönnek vele is meggyőződtek. A bécsi lap „Vaterland“ mond: a felvilágosult pesti reform. zsidóság nem hiszi többet Abraham és Móses Istenét, ők a régi s új vallás szakadói! Nem csak a pesti, hanem a pozsonyi bécsi herleni szóval az egyetemes zsidóság tartozik ezen szakadói közé; abban is tévedt e lap, hogy a pesti új templomhoz tartozó községet felvilágosultnak nevezi; bár e község is hiszi, hogy ő nem görnyedezik az előítéletek terhe alatt, mint a többiek, de csalódik, mert ő sem egyenesedik a vallási igazságban. De igaza is van. A zsidó nép a nélkül, hogy hitét feladná tetteleg azt még is megtagadja; az államnak hűséget ígér, mely jövője felüli vallási elveivel homlokegyenest áll! Nem költ-e egy nép alapos aggodalmat erkölcsisége ellen, hogy azon elveket, melyeket ő nyíltan megtagad, imaiból mint valótlan kiselejtezni nem képes vagy nem akar, s ily ellentét által magára a hittelenség bélyegét sűti. Ha a jogegyenlőséget követeli, úgy azon imákat, melyek a jövő zsidó önálló nemzetiség helyre állítását tartalmozzák, kellene kiselejteznie, ha pedig ezen imákat megtartja, akkor a jogegyenlőség követelésével kellene felhagynia. És ezen következetlenségnek ki az oka? egyedül a rabik; ezek a proféta szavait sem a múlttól, sem a jövőről nem hiszik. A helyet, hogy a rabik hivatásuk szent kötelessége szerint a zsidóságot évezredes zsibbasztásából a hit éltető szavaival felébreszszék, inkább a hittelenség vezetői gyanánt, még mélyebb sülyesztik az elfajzás örvényébe, hogy csak haszonvágyukat kielégíthéssék, mint ecsetelte őket a proféta kinek szavait nem hiszik. Jehezekéd 34 f. vész azon izraelita pásztorokra, kik csak magukat legelik; de az eltévesztett juhát vissza nem térítik, s az elveszettet nem keresik.

Azért mondja az Isten, kiírtom őket a pásztorokodásból, s juhomat megmentem torkolataitokból! De

ideje már, hogy a rabik az izraelita nép lélekvesztén, s a szent írás árulásából ne hizlalják magukat. Itt felmutatunk példát egy rabi a szent írás árulásáról!

A „Magyar Izraelita“ lap szerkesztője Rokenstein, tudor s rabi úr lapja 27. sz. állítja, hogy a volt izraelita állomban még a pogánynak is megadatott a polgári jog. De mivel ezen állítását Móses törvényei vallóságos értelme szerint nem lehet kimutatni, úgy hamisítja az illető törvényeket. Ezek szavai: „A zsidó törvény azonban bár minő idegent még a pogány hitben létezőt sem rekeszté ki jótékonyaságából. Mondva M. 2 k. 20 22, : Az idegent ne csaljátok s ne zaklasátok, mert ti idegenek voltatok Egyiptoman. Először a Rokenstein tudor urhoz intézendők kérdésünket: hát a csalás tilalmát jótékony intézetnek tekinti ön? valóban ily álfogalom az igazságról csak egy álfifus agyában szülemelhetik; de minden jozan gondolkozó a csalás tilalmát törvénynek tartja. Most a Rokenstein Rabi úrtudatlanságát mutatjuk bé.

Ő a radix „jonoh-t“ ezen versben csalással fordítja, mi nagyon is hamis, mert a héber nyelv ezen gyöke zaklatást jelent, mely értelemben nem csak a Talmud, hanem minden zsidó s keresztény magyarázók is így fordítják, csak M. 3, k. 25, 17. hól ezen ige közvetlenül az adás s vevésre vonatkozik ott csalással fordítják a magyarázók. De ezen magyarázattal a Talmud B. M. 59. l. egyszersmind törvénynek ismeri, hogy oly egyedek ellenében, kik más Istent hisznek, szabad a csalást elkövetni! Továbbá mond Rokenstein úr: „ugyanott 25, 9. újra parancsoltatik: Nezaklasd az idegent. Erre Rási a Talmud Bab. Mez. 29. *) mondatát idézi. Nyomatékkal ismételtetik e törvény azért, mert az idegen mivel szürő rá, mit rabi Eliah úgy

*) Itt Rokenstein Rabi Rasit majmolva ennek lapsus calamit szinte utánozván 29. l. jegyezé mi pedig 59. l.; jele hogy Rokenstein rabi nem a Talmud eredetéből meriti adatait.

magyaráz általa hitteremtője álistene s az erről való fogalma rossz; tehát szánalomra méltó.“ Itt rabi Rokenstein szándékos hamisítása bebizonyúl abból, hogy az idézet magyarázó szavait felét csonkítva adja elő, hogy hamisított magyarázata sikerüljön. Az idézett magyarázó szavai ekkép hangzanak egészen: mivel hajlama rossz, t. i. a megtért bálványozó-é, az elhagyott bálványozást ismét elfogadja, ha az izraelita őt zaklatni fogná. De lássuk hogy szerzi a jogegyenlőségért harcoló Rokenstein az érveket. Úgy mond tovább ezen bajnok „E törvény előfordúl M. 3. k. 19. 33. és végződik az érvel: „mert én vagyok a ti Istenetek“ mihez Rasi a Talmud után ezt jegyzi meg: bár neki más Isten hite van, de azért én mindnyájatok Istene vagyok“ Ezen idézetek hamisítása a szemtelenség tetőpontját éri, mert Rasi itt világosan az ellenkezőt mondja: „Ne mond neki, t. i. a megtéritett bálványozónak, hisz te az előtt bálványozó voltál s most az igaz Isten törvényeit jövesz tanulmányozni, mert már mindnyájatok Istene vagyok“, t. i. minekutána a bálványozó is az igaz hitre tért egyaránt Istenetek vagytok! De Exodus 22 f. 22 v. a hirneves tudos Abenezna világosan mondja, hogy az idegen fogadja, hogy többé a bálványokat nem imádja. Ebből elegendőn kiderül, azon állítás; „Móses törvénye még pogány hitben létezöt sem rekeszti ki a jótékony intézetekből“ hamis, és csak a lelketlen álrahi Rokenstein rossz gyártmánya, mit azon jó hiszemben közzé tesz, hogy a Talmud tudosai szémhunyaszkodva, a keresztény olvasó ámtítására hamisított adatokat, föl nem fedezik! De mit érdemel oly rabi, ki Móses törvényeit s a Talmud magyarázatát hamisítja? A Talmud törvénye szerint a kiközönítést! Tehát Rokenstein lehet egyenjogositva de ő többé nem zsidó, mert ő Móses szent igéit elárúlta, s az Istent rágalmazta! E zsidó néptől, kinek egy rabija s egyenjogóság bajnoka, hogy a keresztény olvasókat káprász-

tathassa s a zsidó emáncipátiora hajlan-dóvá tegye, Móses szent tanait egy újságban a világ láttára hamisítja, mit várhat a szabadelyü Magyar? azt hogy a mint érdekei miatt a rabi a szent irást hamisította, ugy annak hivei — — — e felelet egészítését az olvasóra bizom! — Jó Isten szabadítsd meg az elárvult izraelita nemzetet csak az áruló rabik szellemi járma alól, s azonnal nem lesz szüksége más nemzetekhez jogegyenlőségért!folyamodni! Nem lesz kitéve azon gyalázatnak, hogy Rokenstein jogait védje szent igeid hamisításával!

A zsidó községek belviszonyai.

Az emancipatio szószólói a zsidó iparkodását s békességét hozzák föl érvül az egyenjoguság érdemlésére. Ezen kérkedő tulajdonságok, ha a legbövebb kiterjedésben is igazak, semmiféle előnyt nem nyújthatnak az egyenlőség megszerzésére. Mert egy négyszáz ezer lakosság békessége egy tizenkét millio, gazdagabb, miveltebb s kiváltságokkal bíró népesség ellenében erénynek nem tekinthető, hanem kéntelenségnek. A kérkedett iparkodás nem egyéb mint az önzés s haszonvagy. De vizsgáljuk a békességet az izraelita községekben. Nincs Magyarországbn vagy Európában község, hól béke s egyetértés uralg, hanem viszály s meghasonlás jellemzi a miveltséget, mely ezen szazad kezdetén a zsidók között gyökerezni kezdett s, melyre a zsidó büszkébb mint Móses törvényeire! Erre talán válaszolhatnának, hogy más hitfelekezetnél is történtek vallási szakadások; de hasonlitsuk össze a zsidók között lévő viszályt a más felekezetek szakadásaival. A r. k. hitfelekezettől elszakadt vallásfelekezetknél keletkezésüktől fogva határozott rendszerint vezetetik az isteni szolgálat s a vallás minden ágazatai rendszerzett. De máskép van ez a meghasonlott zsidó pártok között. A pesti község egy része az új tem-

plomot Bagóda gyanánt tekinti s sehogy sem látogatja! Ezeknél határozott elismert vallási elvek nincsenek, hanem minden község önnön tudatlan nézetei szerint használja az igazságtalanul dicsért autonómiáját. Mind-egyik község többsége gyártatja gépies rabijával hitelveit; Azon rabi, ki ellenszegülni elég bátor, mi ha csak dachból, vagy a már megcsonkított jövedelmek boszujából nem teszi, ritkán történik; mert ezen rabi lelkipásztorok jól tudják a való anyagi érdekét, a semmit sem jelentő lelki álvü ellenében becsülni, melyre maga is peréátot mond! Mutathat e a történelem hasonlót a hit terén? igen a bálványozó izraelita nemzét úgy cselekedett! De a községek s rabik között még dühösb harc foly, mely oly utálatos alakot vön, hogy a leggonoszabb vádakkal terhelik egyik a másikat, mi különösen a rabiktól a község ellenébe történik! 1860-ban több két száz ily, község s rabi között lévő, pör várta az ítéletet a helytartóság-nál. Ennek a meghasonlásnak az okozója szinte a hitelenség; egy magos állású Úr ily alkommal nyilatkozott: ki vallását tiszteli az annak hivatalnokait is becsüli! A souverain előljáró vagy egyéb önhitt egyén magát oly jogositnak tartja oly vallás szertartásai felül rendelkezni, mely tanait s parancsait a világi mint az avatott rabi s sakter, csak formaképen végzik. Ebben a tényállásban nagyon is igaza van. Ugyan azon sakter, ki jól fizetődik, hogy a Talmud törvényei szerint hivatalát gyakorolja s vallásos avatossággal végezze, hogy a hús tökéletes kóser legyen. Ő maga is megeszi alatomban a nem kóser húst; de még oly elvbáratái környezetében is megeszi a tréfi, nem kóser húst, kik őt fizetik, hogy a hús vallásilag kóser legyen! De mindnyájunk tréfe, húst eszünk, mert a vágókést a sakter csorbásan használja, mi tilos s tréfe; ha a tüdő hollyagos és tréfe a mészáros kedvéért a sakter kósernak mondja! S ezen önámítások okaiért vagyunk a föld többi

nepeitől elválasztva, s előttük a gúny tárgya; de az Isten is megvett bennünket, ha a legszentebb érzelmek felül magunkat ámitjuk, s csalva őt is csaljuk. Maguk a rabik s főrabik nagyobb száma szinte nem tudja már a törvényeket a nyeldeklőt, a hús és tej vegyrészeit, illetőleg, s a tudatlanság dacára a rabi nevet viselni nem ártali, hogy téged elárvult nemzetem tovább is jobbagy gyanánt használhassa.

Azon kántor, ki kidőlt szemmel fitogtatott áhitattal a szent Torát bömbölő szavak hirdetése mellett körül mutogatja, ugyan ennek dicsőítő torka a vallásilag tilos élkeket jóizüen elnyeli; Annak ajkai, kik az Isten imait éneklik, szombaton a szivarozás halálos bűnét követik el! Illyetén vallási állapot utálatosb a bálványozásnál, mert a bálványozó botor szertartásaival nem üz gúnyort de a zsidó még szentségével is! De a rabik hittelensé ge sem titok; számos rabi működik, kikről bebizonyított, hogy erkölcstelen vagy vallási bűneket elkövetvén s a Talmud törvényei szerint nem szabad nékik rabi hivatalt viselni.

Egy a legmagosb környezetétől fogva a legalsó rétegeig erkölcsileg s vallásilag elfajult néposztályt, hogy mirigyével a átrsalmat el ne rontsa, kényszeríteni kell hitelvei felül határozott rendszert alapítani, de nem a jogegyenlőség által mirigyét hatályosb folyamatba hozni.

Tehát hozzád magasztos nemzetem, kit az Isten sz. Móses által papi nemzetének szentelt, intézem szavamát, hogy segíts magadon s szabadítsd meg magadat a rabik igája alól, hogy méltó legyél a hit ösvényén az igazság szövetnékével a népeket kalauzólni!

Szabadelvü tévedések.

A zsidó jogegyenlőség szabadelvü magyar pártfogai ajánlott tervét vonjuk bírálathoz alá. Ezek a ve-

gyesházasság törvényét tartják szükségesnek életbe-
léptetni az emánapátióval együtt. Megvalljuk, hogy
ezen indítvány ép oly bölcs, mint politikai mély belá-
tást tanusít; de nem a szabadelvüség jelleget. Sőt a
középkori hitbíróság kiírtási rendszeréhez hasonlít csak
azon különbséggel, hogy emez vas s máglya pusztító
eszközeit használván, még a vegyesházasság rendsze-
re a leggyengédebb kötelékeivel enyésztené a zsidó
népet; mert vegyesházasság használata a midjoniták-
nál, bár másféle következményekben, jó sikert ered-
ményezett. Ha az egyenjogu rajongó zsidókhöz tar-
toznók, kik a zsidó jövőjét az egyenlőségben elérve
vélik, a vegyesházasság ajánlatán kapkodnánk; mert
hisz ezen párt az ebbeli vallási törvényt érvényes
válaszfallúl nem tekinti; miben mi a keresztények el-
lenében ugyan is megegyezendők, ha az izraelita ön-
álló nemzetiség állapotában leend; de addig a törvényt
érvényesnek tartjuk. De minthogy korunkban a nem-
zetiségek eszméje szolgál vezérelvül a szabadelvü-
ségnek, tehát szétszort izraelita népem sem mond-
hat le nemzeti feltámadásáról; annyival kevésbé, mivel
isteni nagy hivatásra van kiszemelve. A mint ő volt
az igaz Isten hirdetője s e célra hazajából kelle el-
bújdosnia, hogy nyugot felé vigye a hit világosságát,
úgy szintén hivatva van a nyugoti polgárisulás jóté-
kony malasztját a kelleti népek számára hozója lennie,
hogy az igaz hitet az egész föld kerékségén lévő né-
pei ismerjék s fogadják el, s ezzel a mesiasi feladat
bevégeztessék: azaz, hogy a hit s polgárisulás egy
eszmévé váljék. E nézetből a magyar szabadelvü párt
megismeri, hogy az orthodox zsidó nem kevésbe buz-
gó keresztényi hittérítő mint ő, de mint emellett meg
nem szünik lenni a mi volt t. i. izraelita! Mert megvall-
ja az izraelita, hogy nemzetéhez való ragazkodásra, a
jeles magyar honfiak magasztos hazafiséga által még
inkább buzdítatott; de azt is elismeri, hogy a magyar

szabadelvüségétől, mely két oly ellenkezésben lévő hitfelekezet közt, mint izraelita s keresztény a házasságot megengedi, a keresztényi buzgóságát megtanulván. Ennél fogva az izraelita, a keresztényi buzgóságaért, mint az izraelita nemzetéhez való ragazkodásáért, a szabadelvü pártnak kell köszönie.

Az egyjénoguság még megczáfolandó egy támpontja.

A zsidó egyenjoguság nagylelkü szószólói legjelbjei közé tartozik Sz. B. G. Úr. A nemes Gróf oly őszintén ohajtá s melegen ajánlá a zsidó egyenjoguságot, mint egy ártatlan fiatal férfiu nemes szívének lehetséges. Az okadatást a jogegyenlőségre vonatkozólag, az eddig mondottakban megczáfolva vélem, azon egyet kivéve, melyet a nemes Gróf a híres történetirő Macaulay nevében idézet: „Vagy tán azért záratassék ki egy ember s legyen kevésbé alkalmas bármely hivatal viselésére, mert szakált hord, sonkát nem eszik s. t. Ezen sonkaféle indokkal bizony nem érdemelte ki nagy hirnevét a történetirő!

Vannak még, kik így okoskodnak: mivel valaki velem egy pohárból nem iszik, egy tálból nem eszik, azért a polgári jogot tőle megtagadni nem lehet. Ezen elmélkedés azon álbölcsészet szüleménye, mely a vallást s az államot elválasztva tekinti, mely fonák felfogás Europai egyetememes emberiségnek sok bajai okozója. Az államot nem lehet s nem szabad a vallás elvei alól felmenteni, mert ezek biztosítják az államot mint az erkölcs s igazság fenekménye, mit ha alóla el vonnák összedülnie kell. Az álbölcsék ezen állítást mint régi kopott mondást gúnyal elvetik; de azért érve még is megmarad, mint az isteni gondviselés, mint sokan is megtagadják, de azért meg is meg van!

Ha valaki velünk egy tálból nem eszik, egy pohárból nem iszik, ennek legközelebbi oka a tisztáta-

lanság; De ha meggyőződünk az étel és ital legtisztább minőségéről, akkor a vonakadás oka a lelki tisztátalanságnak kell lennie. Lehet-e egy államot vagy nemzetet készíteni arra, hogy szabadelvűség elveinél fogva jogait olyannal ossza, ki őt lelki tisztátalanságaért megveti és kerüli? Sőt alapos okkal kell attól tartani, hogy úgy a mint ezen önhitt lelki tisztátalanság megvetés tárgya lőn, úgy annak a család s ármány martaléka is leend. Ez nem valami mesterkélt elmélék, hanem a tényállások elkerülhetlen következménye.

Népek, kik között a lelki meggyőzések nézetein felől vélemény különbség van, azok közt a kölcsönös tisztelet s viszonzosság sem lehetnek sohasem azonosok s őszinték. Ezt majd egy kétévezredes múlt, jelenünkkel együtt, bizonyítja, s a ki ezt kétségbe vonja, az egy axioma valóságáról nem képes meggyőződni. Hisz a keresztény ellenszenve, mondhatnók, gyűlölete a zsidók ellen, még azon országokban is, a hol a jogegyenlőségben részesülnek, ismert tény! Hogyan lehet tehát gondolni, hogy a zsidó részéről a gyűlölet a keresztények ellen nem viszonztatik, vagy nem létezik! Ezt nem csak a vallás elvei különbség, hanem az emberi természet hajlamánál fogva is lehetlenségnek kell tekinteni, miről az őszinte ember nem is ámitgatja magát! Ha még is találkozik zsidó és keresztény közt jó viszonzosság a szabadelvűség alapján, hát hasonlít az a szerzetes s apáczaiközi társalgáshoz, melyet mindegyik a maga rácson át közli, de egyesülhetniök nekik nem lehet; úgy a valóságos felebaráti szeretet nem ápolható a hit válasszfalon át — hanem ennek végképen enyésznie kell, hogy karöltve lelkesülhessünk a hit egy eszméjén; ez a valóságos messiás eszméje! Iporkodjunk tehát keresztény s izraelita egyaránt azt foganatosítani!

Felvilágosító utószó.

Zsidó olvasóim, engem átkozva, fogjátok ezen iratott kezetekből el vetni; de erre nincs okatok s nekem nem érdemlésem. Megvethettek engem de a tényállások igaz voltát elismernetek kell; mondhatjátok a kárhozat itéletét fölöttem; de az által nem lesztek tenmagatok a kárhozatos működés alól felmentve! Lehet hogy nyugalmomat s jövőmet kockára vetém; de hol egy ős nemzetiség szent isteniség elvesztésén, vagy megszerzésén foly a kocka, ott az egyéniség java, sőt léte tekintetbe nem vétettetik! Én pedig nem s vétkeztem tiszteleted ellen, szerencsétlen nemzetem! nem sértém becsületedet, még kevésbé szeghettem meg az irántadi hűségi tartózkodásomat, hibáink leleplezése által, sem téged gyalázní nem szándékom. Ha egy Europaszerte hirneves magyar költő évdizedekkel ez előtt Magyarhónt, mint az „Elhagyott anya“ lelkes énekében így hagyta késérgni: „Sors űzi fiait remeg életeikért — — —

Ah! leányai égnék az idegenért,

E bús anya képe te képed a hon

Márvány kebel átka van asszonyidon!

úgy felettébb több okkal s moddal mondhatjuk a jelenkori egyetemes izraelitáról az ihletett Jesás profeta szavait: Ó Jakob háznépe! te elhagyod saját nemzetiiségedet s idegen eszméket táplálsz. — A mint ezen isteni proféta úgy mi is iparkodunk ezen vétkeid elszámálása által téged a boldogság ösvényére vezetni, dicsőséged megszerzésére serkenteni, melyet évezredek óta a gondviselés neked szánt, melynek valósitása, mint egyéb természetszerű határozat, változatlanul megtörténie kell! még akaratod ellenére is a proféta szavai szerint: „Örök életemre mond az örökkévalló Isten! hogy én hatalmas kézzel, kinyujtott karral, sőt áradzó haraggal fogok rajtad uralkodni, kihozlak

benneteket a népek közöl s összegyűjtván benneteket azon országokból, a hol elszorva vagytok. (Jehezekiel 20, 33-34.) Ezen jöslat valóságáról az is szolgál je-
lül, hogy mint a mellett, hogy a szent földre egykori
visszatérését, a gúny tárgyává tettétek, s dacára törek-
vésetek az egyenjoguság meg szerzése által Európá-
ban magatokat gyökerezni s vallástokat tetteleg meg-
semmisítétek, nem sikerül szandéktok! Hódoljunk te-
hát a mindenható akarathoz, és fordicsuk szellemi erőn-
ket, híres tevékenységünket s anyagi tehetőségünket azon
célra, melyet az Isten elénk kitűzött, azaz: Palä-
stina ős birtokunkba való izraelita nemzeti önállóság mi-
előbbi foganosítására!

Egyebiránt nem a magasztos izraelita nemzetet
ocsárlók, nem azt az izraelitát feddök, ki dicső nemzeti
önállóságát óhajtja, hanem azon gyáva zsidó népet,
hasznó egy éptagú erős koldúshoz, más nemze teknél
azért koldúl, mit önnön szelleme tevékenységével meg-
szerezhet. Egy zsidó népnek, kit a lélek mindenjeles
tulajdonával az Isten gazdagon megajándékozván, nem
szabad koldúlni más nemzetek egyenjoguság sovány
morzsalékjaiért, midön nemzetiségi önállóságát gazda-
gon élvezheti. Ezen vádak ezen irót is illetik, s nem
is tarthatja magát jobbnak nálatok, szerencsétlen őseink
hittelen vérrokonaimnál! Hanem birunk azon legna-
gyobb bátorsággal, mely Dávid királyt kitünteté, mert
az a legnagyobb erény: azaz tulajdon hibáit merőben
elismerni, mint sz. Dávid azt tette!

Nem táplálok oly vérmes reményeket, hogy az
izraelita önállóságát az Isten csodatettek által fogana-
tosítandja, mert évezredek óta az Isten a csodákat tet-
tekben, megszüntetvén s az észre átszállítván! Töme-
ges felkelés által Palästínát meghódítani szinte eszte-
lenség! Lesznek tehát olyanok, kik ezen eszmét egy
Machiavellféle ábrándnak tartják, minek tartani mi nem
vagyunk képesek; de mindenestre érdemli a sz. ügy

a kísérletet, s ugyan gyakorlati módon, mire korszakunkat az isteni gondviselés kiszemelvén a csodák gyakorlatias teljesítésére. Kell tehát mindennek előtt nemzeti önállóságunk lehetőségét hinnünk, és ezen eszmét hitünk egyetlen tényezőjének elismernie; mert hitünk isteni elvei egyedül az izraelita nemzeti önállóságán alapulnak, mit mindennapi imáinkban is óhajtjuk; azért az izraelita önállóságát foganatosítanunk kell, hogy valóban hitünk is legyen; addig a hittelenség bélyegét érdemeljük! De ügyekzem lelkem erejéből ezen bélyegget nemzetemről lehárítani. Ha cigánynak születtem volna, tiszteltem volna származásomat s lelki tehetségem szerint igyekeztem volna annak jólétét sőt nemzeti önállóságát kieszközölni. Miután az Isten úgy rendezé, hogy dicső izraelita nemzet fia legyek, azou nagy nemzet fia, ki a világtörténet fonalát szőni kezdvén, kit a gondviselés kijelölvén; hogy az egyetlen Isten imádó népek elsője légyen, hogy annak tanigéi boldogító erényét s üdvös igazságát gyakorolván; de terjesztvén is a nélkül, hogy az általa hódított nepei ellen anyagi erőszakot, vagy erkölcsi hatalmát a tértési rendszerre használta volna; tehát ezen ősz nemzet méltó büszke fia csak úgy lehetek, ha tetszhalálából felébresztem, a neki jövendőlt nemzeti önállóság foga-

*) Minthogy Isten azon kegyeletében is osztozom, hogy a Magyar hazában születet légyek, úgy mig a szó legnemesb s legeredetiebb értelmében izraelita nem lehetek, ezen értelemben magyar maradok. De még akkor is, mikor a gondviselés az izraelita nemzetiség teljes jogait élvezetül nyújt, magyar lenni megszűnni sohasem fogok, hanem az isteni gondviselés akarata szerint, mely e két keleti eredetű nemzet egy pályán haladását, s egy eszmén működését elhatározá, mindkettő érdekeit s javait egybefűzve, előmozdítani fogjuk! E végett a „Magyar izraelita egyesület“ kettős érdemet szerez megának a magyar nyelv terjesztésében; de áldósobb volna nemes működése, ha egyszersmint héber nyelvünk terjesztésére egyaránt igyekezne!

natosítására serkentem! mire életemet útolsó lehetemig szentelni mulaszthatatlan hivatásomnak ismerem!

Hitem és szabadelvűségem.

Az előszóban állításom azon részét, hogy én az isteni hit egyik legbuzgóbbja vagyok, ez irat eddigi folyamatában bebizonyítottnak vélem; most a másik rész „hogy én a legszabadelvűebb izraelita vagyok“ bebizonyítandó.

Én nyilatkozom a mint a jelenkori zsidó eddigi szomorú elfajulása okát a hittelenségben lelem, úgy a zsidó azon, szerencsétlen hamis, véleményét: „hogy a kereszténység egy lappangott bálványozás“ jövő lelki javulása s nemzeti önállósága akadályának tekintem! Egyebiránt nyugtatólag hat az is reám, hogy vallási nézetek tekintetében, a legelfogultabb ítélő nép az izraelita, legyen az bár filosofus, vagy vakbuzga. *) Bizonyítja ezt, bár tényleg a Talmud rendszere, erkölcsi hatása s tanai lényeges gyakorlata végkép megszűnik a zsidónál érv lenni, s mi belőle még gyakorlatban van, az csak a rideg forma torzképe, még sem képes a nebinusság nehéz jáрма alól magát felszabadítani, mirak nem az akarat, hanem az elfogultság az oka!

Én pedig egy külön iratban megmutatom, hogy a Talmud Jésút a valóságos Mesiásnak tartotta; bebizonyítom, hogy a Talmud az Isten háromság eszméjét a Mesiásban, jelképi modorjában tanította, s hogy ezen eszme mint a Talmudban előforduló egyéb antropopátismusi képzeletek, se hogy sem bálványozás; Végre bebizonyítom, hogy a Talmud hitfogalmas számitási jövendölése szerint, századunk e második fele a Mesiásság bevégződésre kitüzvén; tehát iparkodunk

*) Jeles kivétel képeznek szigorú birolatuk dacára S. D. Luzati tanár úr Paduaban, s Balagi tanár ur Pesten.

kell izraeliták s keresztények egyaránt ezen feladásnak megfelelni!

A ki a Talmud tanait, a hagyományt illetőleg, ezen iratban megtámadva véli, az tévedik; mert a megtámadás, vagy talán comprimitálás is, csak azon rab-bikat illeti, kik a Talmudot félreértették; de igazhívei, kikhez magam is tartozom, becsülik felséges szellemét, meltányolják azon törekvését, a jövő nemzeti feltámadás hitét az izraelita szívébe meg gyökerezni! Igaz hívei tudják hogy a végenyészettől megmentésünk egyedül a Talmud érdeme! De ha a Talmudot mint hagyományt kell tekintenünk, úgy azt nem Móses parancsai külső formák szaporításában, hanem Móses szelleméhez hasonló működésében kell történie. — Mint Móses a pusztában úgy vezetett a Talmud szelleme bennünket két évezred hosszú zordon s kielleni pusztán át, biztosan minden üldözőink ellen, s tűzszlop gyanánt világított elénk a hitdüh iszonyú sötét éjjelén! Mint Móses megszerzé a Talmud a hittelen szív kösziklájából az önállóság után szomjozó népnek a nemzetiség üditő reményét. Mint Móses szerzé meg nekünk a győzelmet belső hittelen Amolékíták fölé, kik jövendölt örök önálló nemzetiségünket megtámadván s kiirtani szándékozván. A Talmud szelleme Móses gyanánt vezetend bennünket az ígért földre, ha szelleme nemzeti irányát követjük! Nem szabad hitünk szer-tartásai parancsait a hit lényege gyanánt tekinteni, hanem önállóságunkban mint ne vem azt kifejezi. — Istenem! te is segíts, hogy a föld nepei egyetemes kara az izraelitával egyesülve nevedet dicsóitse mint azt jövendölvén Jesajas: Jakob háznépe együtt járjunk az Isten világossága után. Amen!

